

Doktorantūros studijų gerinimo *kritiniai elementai*

Kokybės vadybos centras
Inga Milišiūnaitė ir Daiva Lepaitė

Partneris: Doktorantūros studijų ir rezidentūros skyrius

Tyrimo kontekstas

2006 m. prof. V. Pranulio vadovaujama darbo grupė atliko doktorantų apklausą, kuria buvo siekta nustatyti doktorantūros studijų kokybės VU gerinimo kryptis:

- **mokslo tiriamojo darbo sąlygų, organizavimo bei mokslinės aplinkos gerinimo**
- **studijų ir mokslinio tyrimo plano bei atestacijos paskirties tikslinimo**
- **doktorantų vadovų kompetencijos tobulinimo**

+ Bendrųjų kompetencijų ugdymo aktualumas

+ Universiteto ir tyrimus/eksperimentus atliekančių organizacijų partnerystės svarba

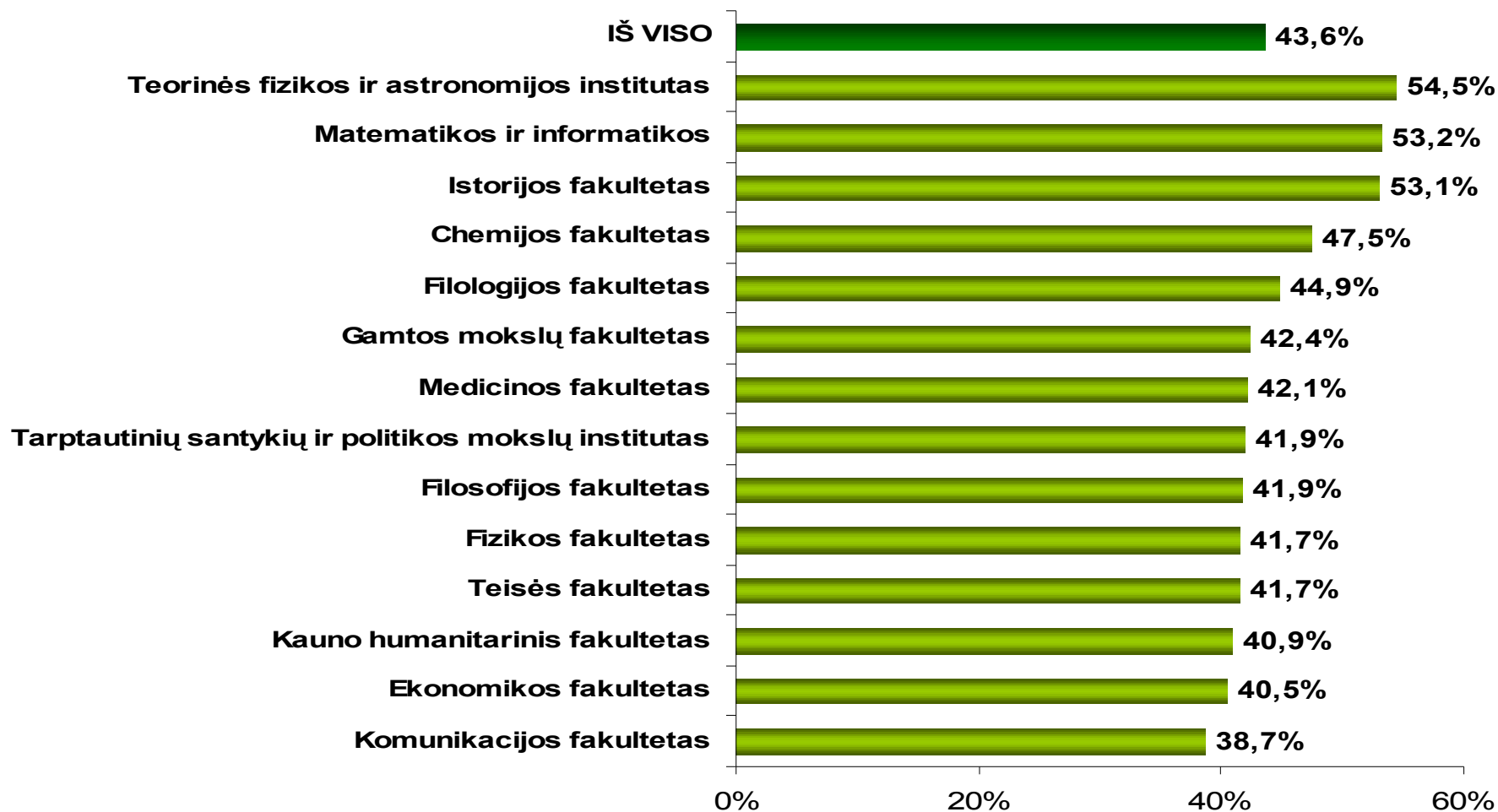
Tyrimo kontekstas ir probleminiai klausimai

- I. Doktorantūros studijų ir mokslinio tyrimo plano tikslingumas
- II. Grįžtamojo ryšio kokybė doktoranto stebėsenos ir pažangos vertinimui doktorantūros studijose
- III. Mokslinio vadovo vaidmens įtaka doktoranto studijose ir mokslino darbo rengime
- IV. Bendrųjų kompetencijų ugdymo įvairovės poreikiai

Apklausoje dalyvavusiųjų doktorantų charakteristikos I

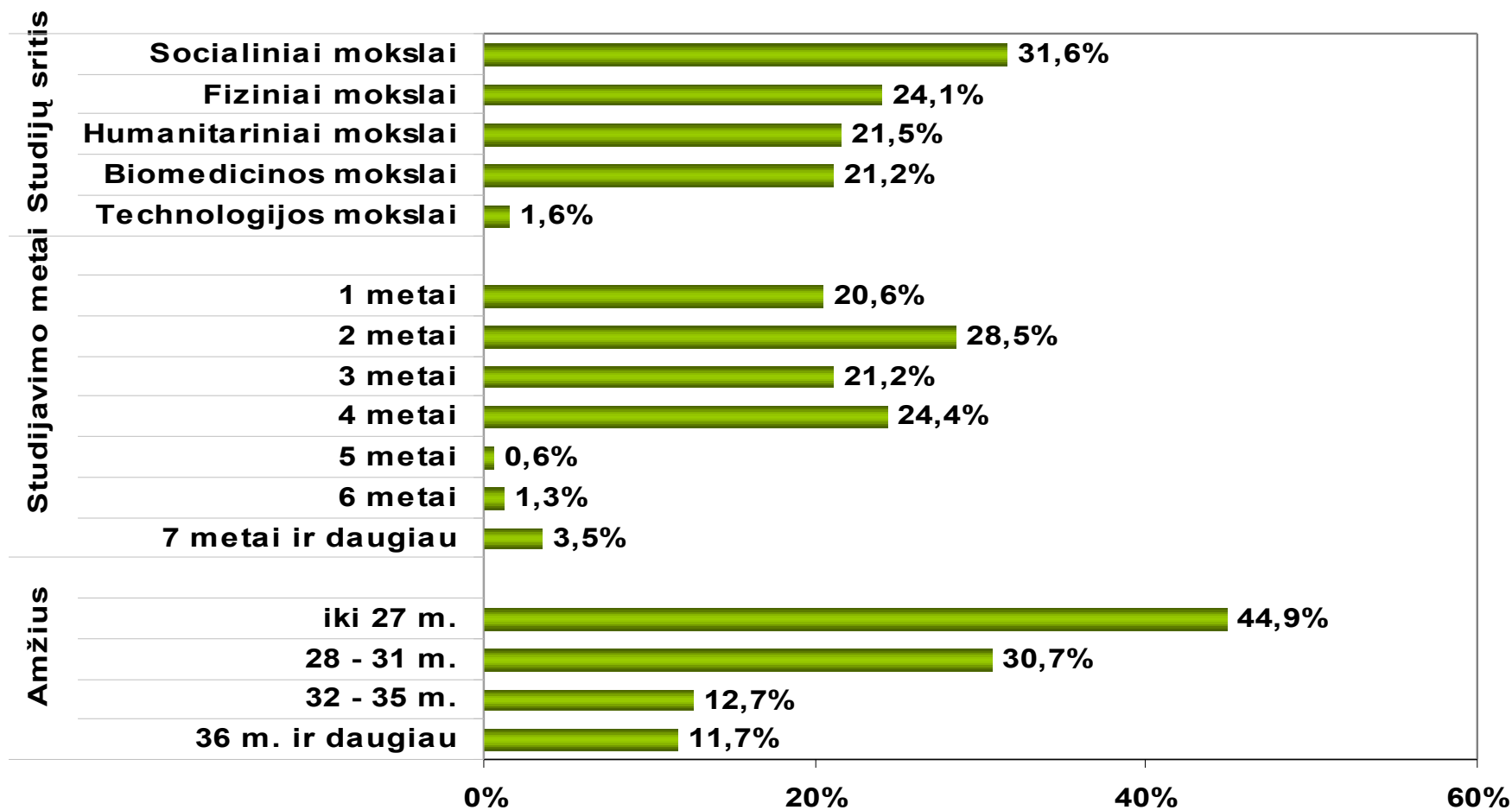
Dalyvavusiųjų dalis nuo bendro studentų sk. pagal padalinį

Apklausoje dalyvavusiųjų doktorantų charakteristikos II

Apklausoje dalyvavusiųjų pasiskirstymas pagal studijų sritį, formą, būseną

Fokusuotų grupių dalyviai

- Doktorantūros studijų vadovai – 8:

Socialinių m.: TF, TSPMI, EF, KF

Humanitarinių m. : FIF

Fizinių ir technologijos m.: MIF, GMF, FF

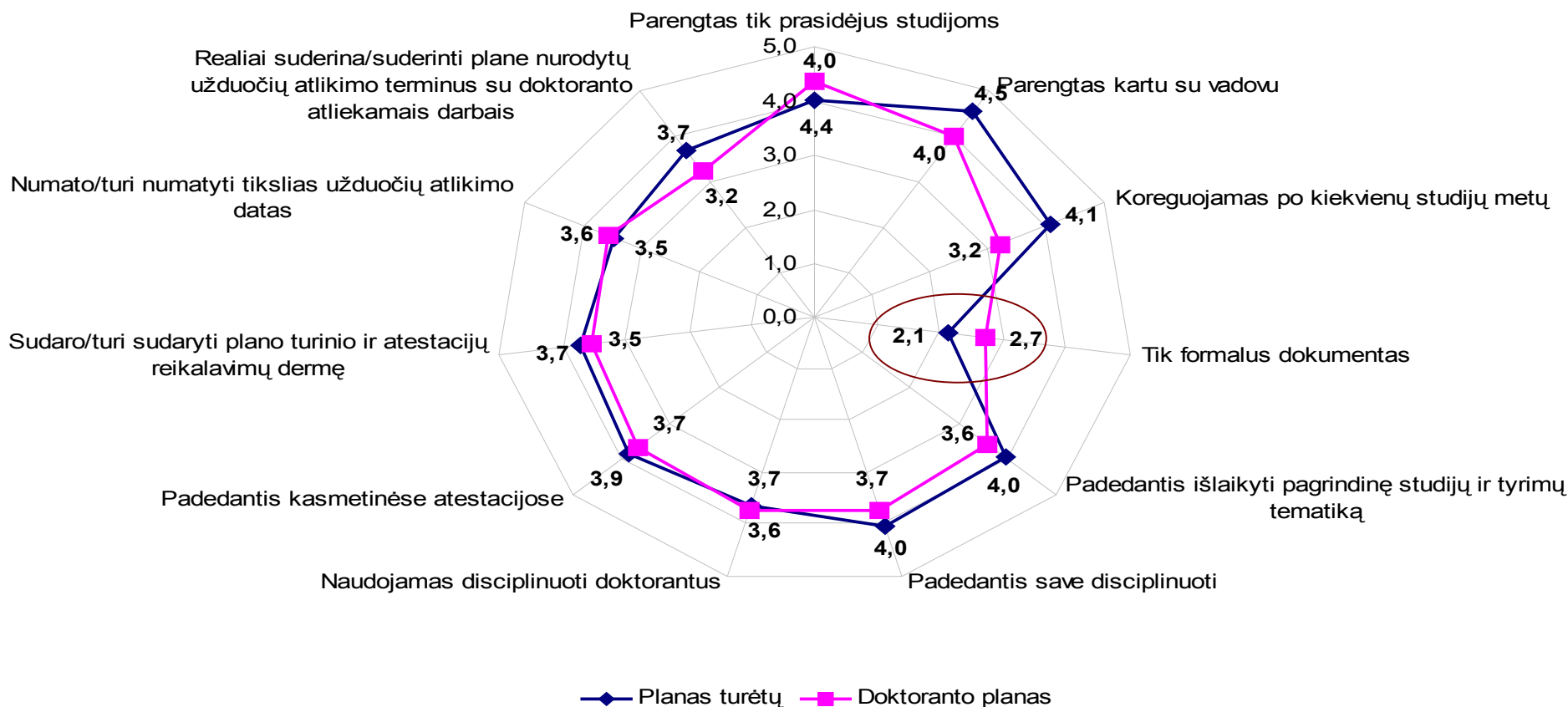
- Doktorantai – 18 (trys mišrūs pogrupiai):

Humanitarinių, socialinių, biomedicinos, fizinių, technologijos mokslų sričių

I. Doktorantūros studijų ir mokslinio tyrimo plano tikslingumas (1)

Individualus studijų ir mokslinių tyrimų planas

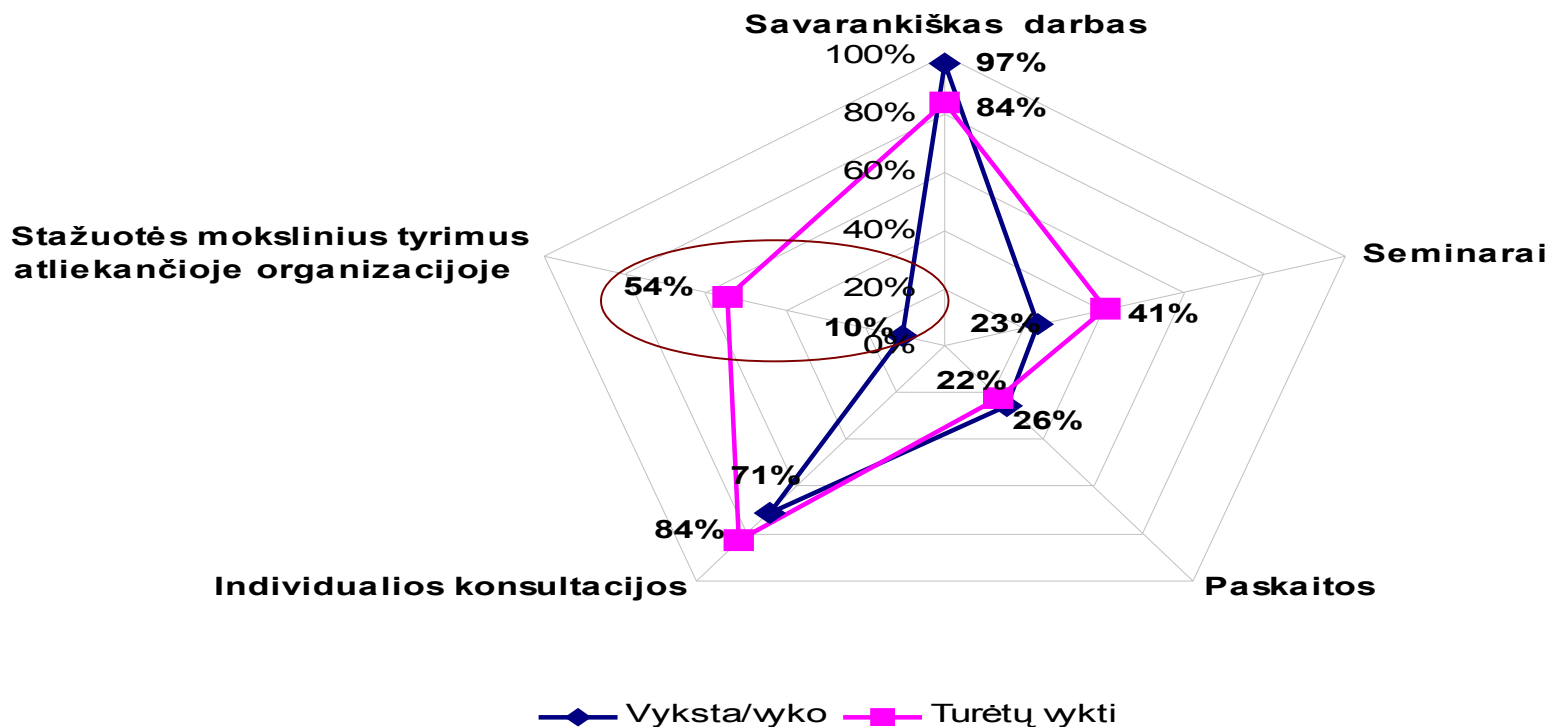
Atestacijos formalizavimas vs akademinės diskusijos organizavimą: doktoranto mokslinės aplinkos kūrimas

Probleminės sritys	Pasiūlymai
<p>Skirtingos tendencijos HSM, Biomedicinos ir Fizinių m. srityse:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Formalus metinių suplanuotų rezultatų užskaitymas/ neužskaitymas vs kelių etapų atestaciją, įskaitant viešą mokslinių rezultatų pristatymą ir mokslinę diskusiją skirtingo tipo akademinėse aplinkose (tarp doktorantų, katedroje, konferencijose)2. Atestacijos biurokratizavimas3. Doktoranto brandos laipsnis ir pasirengimas studijoms	<ol style="list-style-type: none">1. Pageidaujama mažiau formalizuotų atestacijų, bet akcentuojant pasirengimą atestacijai einamaisiais studijų metais2. Pastovus ir fiksuotas atestacijos terminas3. Atestacinės procedūros eigos aiškumas (kur, kada, kam bus pristatomi einamųjų metų rezultatai)4. Atestacinė procedūros galima schema: doktorantų koliokviumas – atsiskaitymas vadovui – rezultatų pristatymas katedros seminare, vykstant diskusijai – atestacijos formalizavimas

Doktorantūros studijų ir mokslinio tyrimo plano tikslingumas (2)

Privalomų ir pasirenkamų dalykų formos

Vyksta/vyko (kita): darbas grupėse;

Turėtų vykti (kita): konferencijos Lietuvoje ir užsienio šalyse; tarptautinės mokyklos; stažuotės užsienio institucijose; mokslinių diskusijų tarp tą patį dalyką pasirinkusių doktorantų forma;

Mokslinės aplinkos kūrimas: studijų būdų įvairovės numatymas

Problema	Pasiūlymai
<p>1. Vyrauja ne itin koordinuojamas doktoranto savarankiškas darbas</p> <p>2. Stažuočių, vizitų ir tyrimus/eksperimentus atliekančias organizacijas trūkumas</p>	<p>1. Savarankišką darbą galėtų sumažinti aktyviau taikomi kiti studijų organizavimo būdai ir didesnis mokslinės ir studijų veiklos refleksavimas įvairaus pobūdžio tyrimų komandose, t.y. <i>savarankiškumas neturėtų tapti studijų uždarumu</i></p> <p>2. Didesnis seminarų poreikis tiek tarp tos pačios mokslo krypties, tiek tarp skirtingų krypčių doktorantų, jų būrelių organizavimas</p>

Doktorantūros studijų ir mokslinio tyrimo plano tikslingumas (3)

Kiek kartų per savo doktorantūros studijas atlikote žemiau nurodytas veiklas?						
Veiklos	Studijavimo metai	0 kartų	1 kartą	2 kartus	3 kartus	4 ir daugiau
1. Pristatėte savo disertacijos dalį/straipsnį doktorantų tarpe	1 metai	78,5%	15,4%	3,1%	3,1%	0,0%
	2 metai	54,4%	26,7%	10,0%	3,3%	5,6%
	3 metai	37,3%	20,9%	25,4%	10,4%	6,0%
	4 metai	42,9%	15,6%	18,2%	11,7%	11,7%
2. Pristatėte savo disertacijos dalį/straipsnį katedroje/mokslinėje grupėje	1 metai	75,4%	20,0%	3,1%	1,5%	0,0%
	2 metai	52,2%	26,7%	12,2%	7,8%	1,1%
	3 metai	32,8%	20,9%	28,4%	11,9%	6,0%
	4 metai	31,2%	19,5%	23,4%	13,0%	13,0%
3. Pristatėte savo disertacijos dalį/straipsnį fakulteto mastu	1 metai	93,8%	6,2%	0,0%	0,0%	0,0%
	2 metai	86,7%	8,9%	4,4%	0,0%	0,0%
	3 metai	88,1%	4,5%	6,0%	1,5%	0,0%
	4 metai	72,7%	16,9%	5,2%	1,3%	3,9%
4. Pristatėte savo disertacijos dalį/straipsnį mokslinėje konferencijoje Lietuvoje	1 metai	78,5%	15,4%	4,6%	0,0%	1,5%
	2 metai	53,3%	30,0%	10,0%	2,2%	4,4%
	3 metai	38,8%	32,8%	16,4%	9,0%	3,0%
	4 metai	39,0%	15,6%	19,5%	18,2%	7,8%
5. Pristatėte savo disertacijos dalį/straipsnį mokslinėje konferencijoje užsienio šalyje	1 metai	84,6%	9,2%	3,1%	1,5%	1,5%
	2 metai	63,3%	20,0%	6,7%	3,3%	6,7%
	3 metai	58,2%	19,4%	10,4%	7,5%	4,5%
	4 metai	53,2%	16,9%	6,5%	9,1%	14,3%

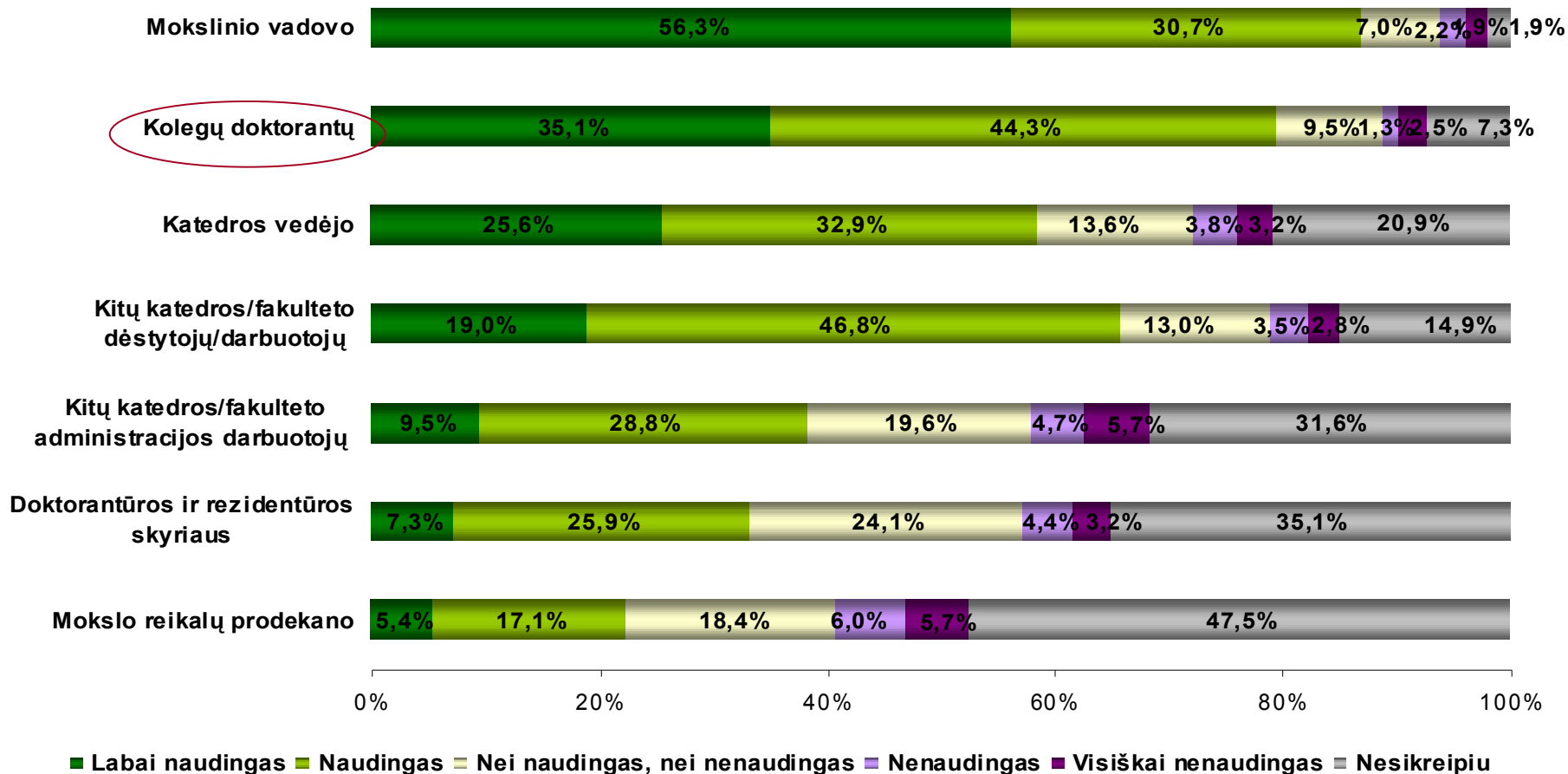
Mokslinės aplinkos kūrimas: tyrimo rezultatų sklaida kaip indėlis į mokslinės grupės veiklą

Problema/priežastys	Pasiūlymai
<ol style="list-style-type: none"><li data-bbox="98 482 904 999">1. Vėluojantis disertacinio darbo proveržio laikotarpis: priklauso nuo susiformavusių tyrimų tradicijų HSM ir Biomedicinos bei Fizinių mokslų srityse<li data-bbox="98 1028 904 1228">2. Mokslinės grupės mokslo strategijos neidentifikavimas	<ol style="list-style-type: none"><li data-bbox="904 482 1831 842">1. Ar tyrimo temą turi 'atsinešti' pats doktorantas? Ar katedra formuoja disertacinio tyrimo temą, integruodama doktorantą į vykdomų tyrimų lauką?<li data-bbox="904 871 1831 1228">2. Mokslinės grupės mokslo strategija doktorantūros atžvilgiu: ar doktorantūros studijos tarnauja įgyvendinant mokslo strategiją?

II. Grįžtamojo ryšio teikėjai

Grįžtamasis ryšys apie rengiamą disertaciją iš:

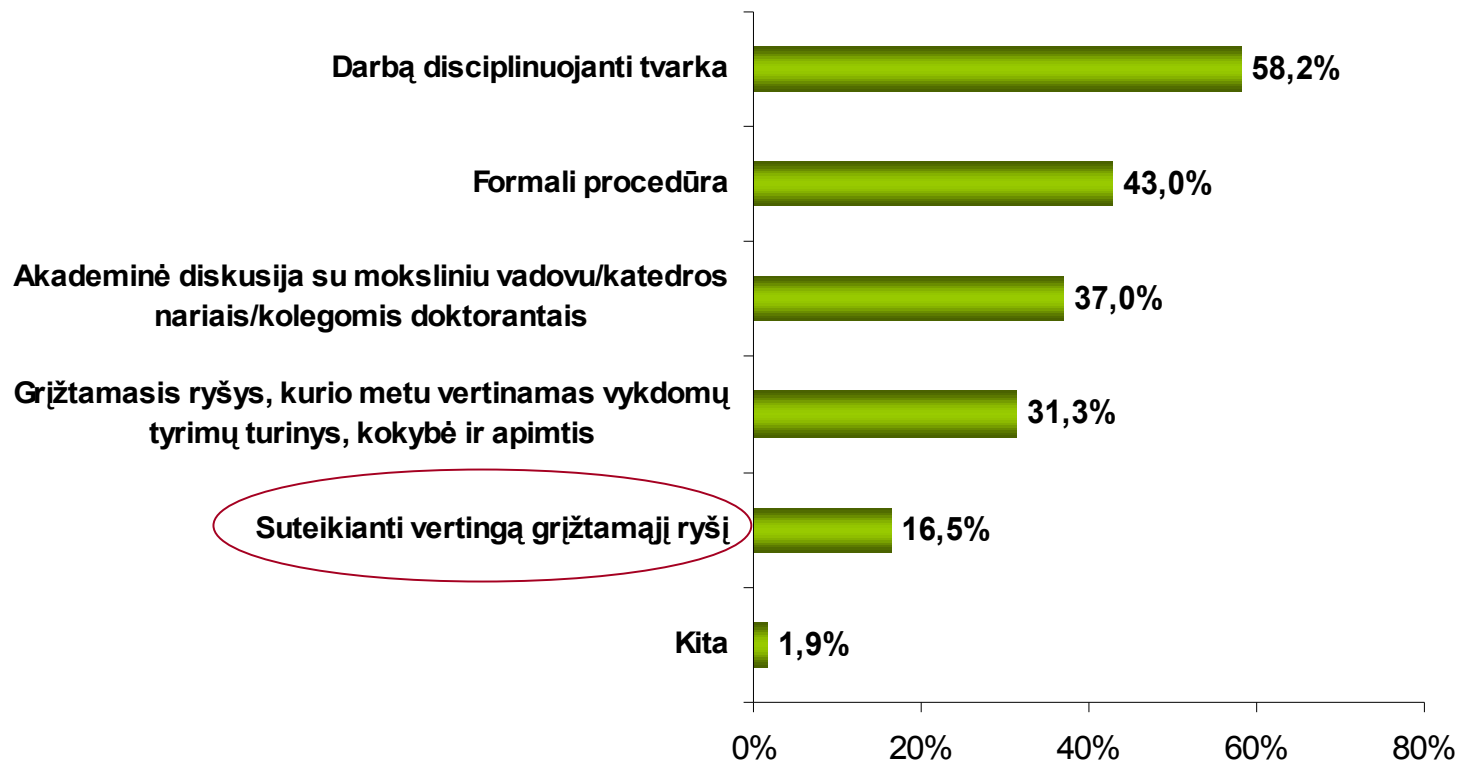
Grižtamojo ryšio teikėjų aktyvumo įtaka

Probleminės sritys	Pasiūlymai
<ol style="list-style-type: none">1. Vadovo mokslinės patirties ir interesų atitikimas/neatitikimas doktoranto temai nulemia grįžtamojo ryšio kokybę2. Esant 'neaktyviam' vadovui doktorantas vertingesnį grįžtamąjį ryšį gauna iš kolegų doktorantų3. Kontaktas su vadovu intensyvėja prieš atestacijas	<ol style="list-style-type: none">1. Vadovo atsakomybės doktoranto temos atžvilgiu ir mokslinių interesų dermė2. Nuolatinė diskusinė terpė, į(si)traukiant doktorantui į mokslinio vadovo atliekamus tyrimus.3. Platenės mokslinės diskusijos inicijavimas katedroje, tarp katedrų4. Tarptautiškumo dimensijos doktorantūros studijose didinimas5. Reguliarus doktorantų nuomonės tyrimas

Atestacijos kaip grįžtamojo ryšio dalies samprata ir paskirtis

Kasmetinės atestacijos

Kita: Procedūra, kuria grasinant galima primesti šalutinius darbus; Asmeniniais santykiais katedroje pagrįstas vertinimas, jokio dėmesio realiems darbams; Tik papildomas stresas; Bauginimo procedūra; Formalus dokumentas, sukurtas įstojus, kuri pakeisti per daug galvos skausmo su visais tarybu tvirtinimais, todėl jo reikia bent formaliai laikytis per atestacijas, tuo tarpu darant reikiamus doktoranturai darbus savo eiga.

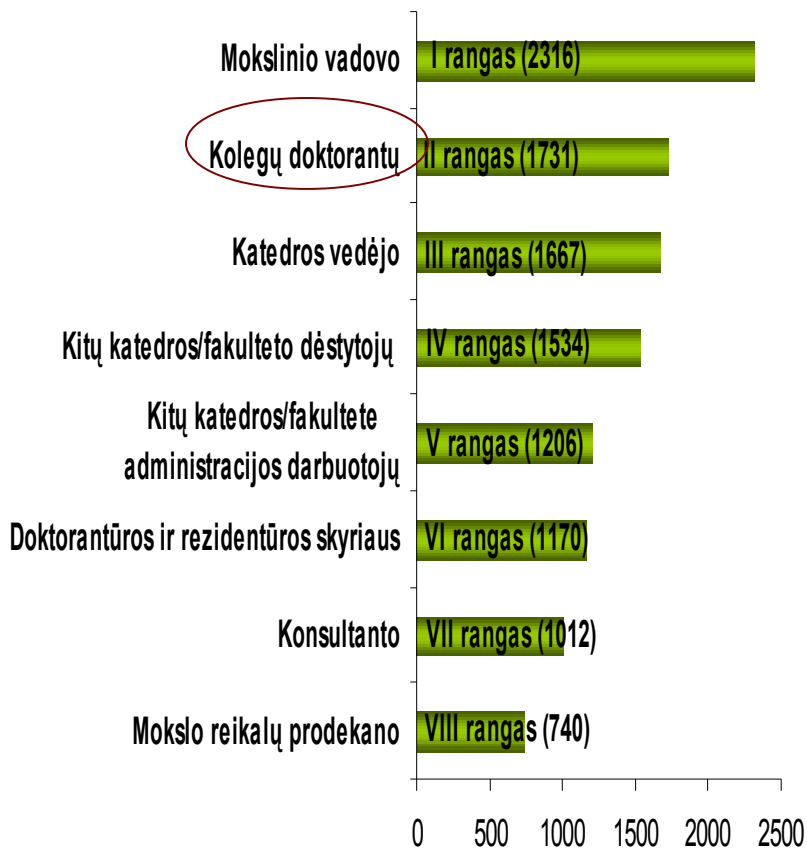
Atestacijos paskirties diskursas mokslinės aplinkos kūrimo požiūriu

Problema	Pasiūlymai
1. Atestacija kaip biurokratinė procedūra nėra vertinga kokybinio grįžtamojo ryšio požiūriu	1. Suteikti naują kokybinę prasmę iki-atestaciniam etapams, kurių metu iš įvairių šaltinių teikiamas kokybinis grįžtamasis ryšys (mokslinės diskusijos aplinkų sukūrimas), o atestacinį veiksma fiksuoti tik kaip einamuosius doktoranto metus apibendrinantį faktą.

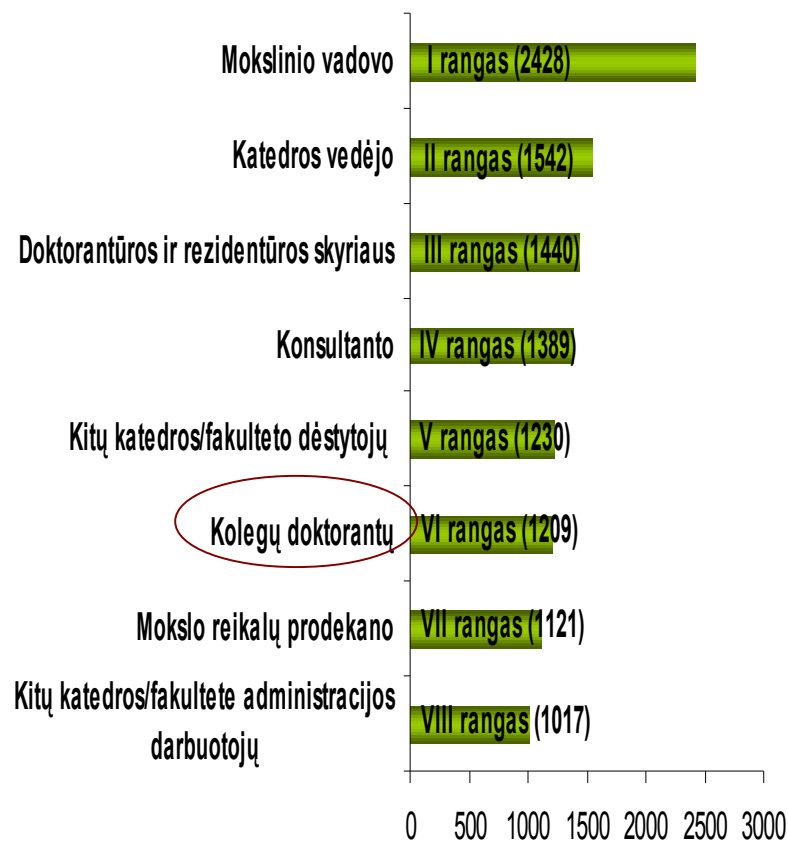

Akademinės paramos teikėjai

Daugiausiai gaunama iš:

Daugiausiai turėtų būti gaunama iš:

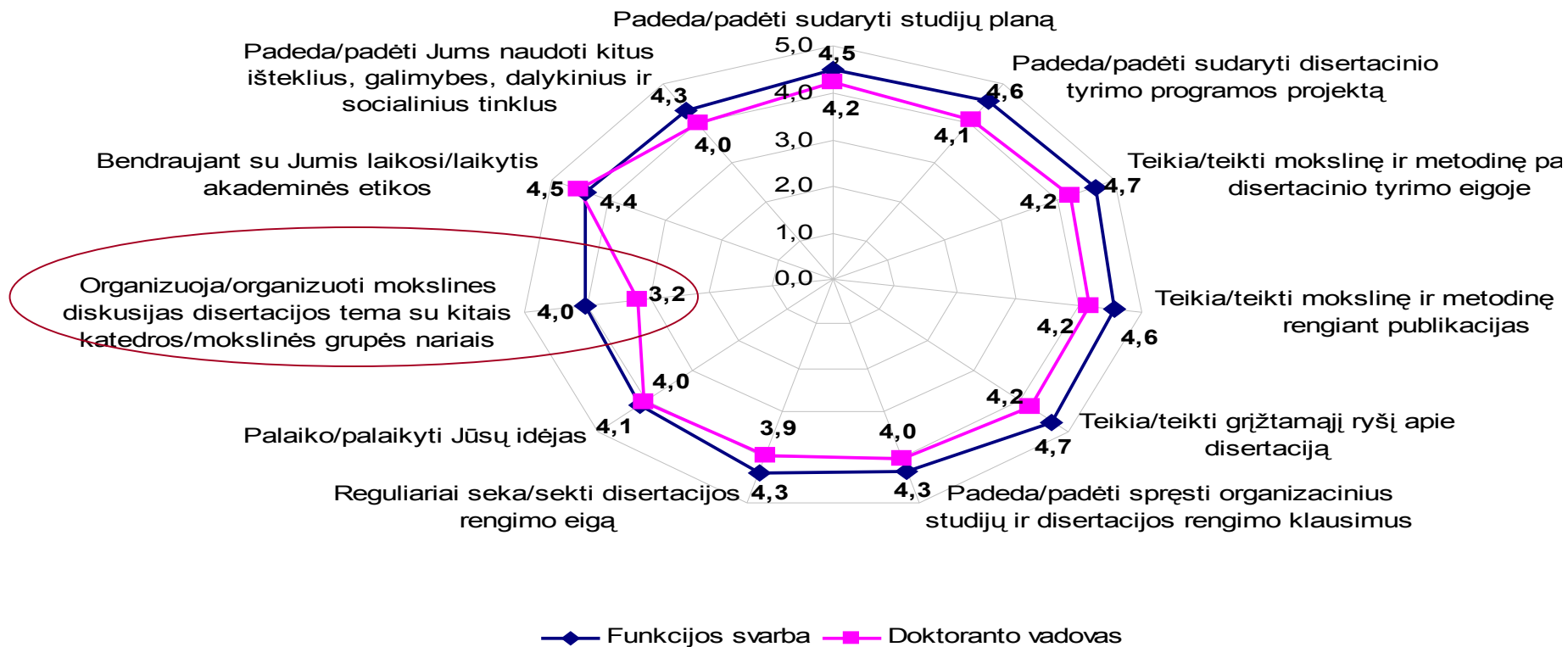

Akademinės paramos teikėjų vaidmuo

Problema	Pasiūlymai
<ol style="list-style-type: none"><li data-bbox="112 462 923 644">1. Reguluojamas atsiskaitymas už doktoranto darbus, o ne nuosekli pagalba studijų eigoje<li data-bbox="112 668 923 849">2. Fakulteto mokslo prodekano vaidmens paieška doktorantūros studijose<li data-bbox="112 873 923 1172">3. Informacijos sklaidos apie įvairias aktualias galimybes doktorantams nepakankamumas, ypač papildomo finansavimo ir stažuočių klausimais	<ol style="list-style-type: none"><li data-bbox="952 462 1812 579">1. Inicijuoti tarp-katedrines diskusijas dėl doktorantų rengiamų disertacijų<li data-bbox="952 604 1812 843">2. Doktorantų informacinio portalo inicijavimas, dalinantis įvairaus pobūdžio informacija (virtualus doktorantų socialinis tinklas)

III. Mokslinio vadovo vaidmens įvairovė

Mokslinis vadovas

Doktoranto įtraukimas į mokslinę aplinką

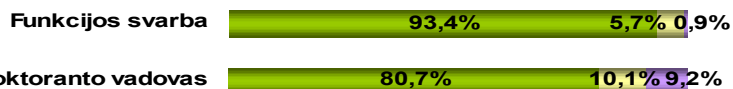
Problema	Pasiūlymai
<p>1. Doktoranto 'atskirtis' nuo mokslinio vadovo mokslinės aplinkos, t.y. atliekamų tyrimų, projektinės veiklos.</p> <p>Skiriasi mokslinės veiklos tradicijos tarp mokslo sričių: fiziniuose ir technologijos moksluose doktorantas yra katedros/laboratorijos 'darbinė jėga', o HSM – šiai tradicijai priešinamasi, ryškesnis individualizmas</p>	<ol style="list-style-type: none">1. Tinkamų (motyvuojančių) priemonių paieška doktoranto integracijai į katedros mokslinės veiklos aplinką2. Doktoranto į(si)traukimas į mokslinio vadovo vykdomą projektinę veiklą

Pasitenkinimas moksliniu vadovu (1)

Mokslinis vadovas (1)

PADEDA/PADĖTI SUDARYTI STUDIJŲ PLANĄ

Apklausoje dalyvavę EF, IF TSMPI, TF doktorantai stat. reikšmingai dažniau nurodė parengę planą be vadovo pagalbos;

PADEDA/PADĖTI SUDARYTI DISERTACINIO TYRIMO PROGRAMOS PROJEKTĄ

KF, TSPMI ir TF apklausoje dalyvavę doktorantai dažniau nei kitų fakultetų doktorantai nurodė nesutinkantys su šiuo teiginiu apie mokslinį vadovą;

TEIKIA/TEIKTI MOKSLINĘ IR METODINĘ PAGALBĄ DISERTACINIO TYRIMO EIGOJE

KF, TSPMI ir TF apklausoje dalyvavę doktorantai dažniau nei kitų fakultetų doktorantai nurodė nesutinkantys su šiuo teiginiu apie mokslinį vadovą;

TEIKIA/TEIKTI MOKSLINĘ IR METODINĘ PAGALBĄ RENGIANČIAS PUBLIKACIJAS

Mažiausiai mokslinės ir metodinės pagalbos iš vadovų sulaukiantys apklausoje dalyvavę doktorantai studijuoja EF, MF, TSPMI ir TF.

TEIKIA/TEIKTI GRĮŽTAMĄJĮ RYŠĮ APIE DISERTACIJĄ

FLF, IF KF ir TSPMI apklausoje dalyvavę doktorantai dažniau nei kitų fakultetų doktorantai nurodė nesutinkantys su šiuo teiginiu apie mokslinį vadovą;

0% 20% 40% 60% 80% 100%

- Visiškai sutinku; sutinku/ Labai svarbu; svarbu
- Nei sutinku, nei nesutinku/ Nei svarbu, nei nesvarbu
- Nesutinku; visiškai nesutinku/ Nesvaru; visiškai nesvarbu

Pasitenkinimas moksliniu vadovu (2)

Mokslinis vadovas (2)

PADEDA/PADĖTI SPREŠTI ORGANIZACINIUS STUDIJŲ IR DISERTACIJOS RENGIMO

Funkcijos svarba 85,4% 10,8% 3,8%

Doktoranto vadovas 75,3% 14,2% 10,4%

REGULIARIAI SEKA/SEKTI DISERTACIJOS RENGIMO EIGĄ

Funkcijos svarba 86,1% 13,0% 0,9%

Doktoranto vadovas 69,3% 21,5% 9,2%

ORGANIZUOJA/ARGANIZUOTI MOKSLINES DISKUSIJAS DISERTACIJOS TEMA SU

Funkcijos svarba 75,0% 20,6% 4,4%

Doktoranto vadovas 38,9% 33,5% 27,5%

PADEDA/PADĖTI JUMS NAUDOTI KITUS IŠTEKLIUS, GALIMYBES, DALYKINIUS IR

Funkcijos svarba 88,6% 9,2% 2,2%

Doktoranto vadovas 69,3% 21,5% 9,2%

0% 20% 40% 60% 80% 100%

- Visiškai sutinku; sutinku/ Labai svarbu; svarbu
- Nei sutinku, nei nesutinku/ Nei svarbu, nei nesvarbu
- Nesutinku; visiškai nesutinku/ Nesvaru; visiškai nesvarbu

EF, FSF, IF ir TSPMI apklausoje dalyvavę doktorantai dažniau nei kitų fakultetų doktorantai nurodė nesutinkantys su šiuo teiginiu apie mokslinį vadovą;

IF, KF, TSPMI ir TF apklausoje dalyvavę doktorantai dažniau nei kitų fakultetų doktorantai nurodė nesutinkantys su šiuo teiginiu apie mokslinį vadovą;

FLF, IF, TSPMI, ir TF apklausoje dalyvavę doktorantai dažniau nei kitų fakultetų doktorantai nurodė nesutinkantys su šiuo teiginiu apie mokslinį vadovą;

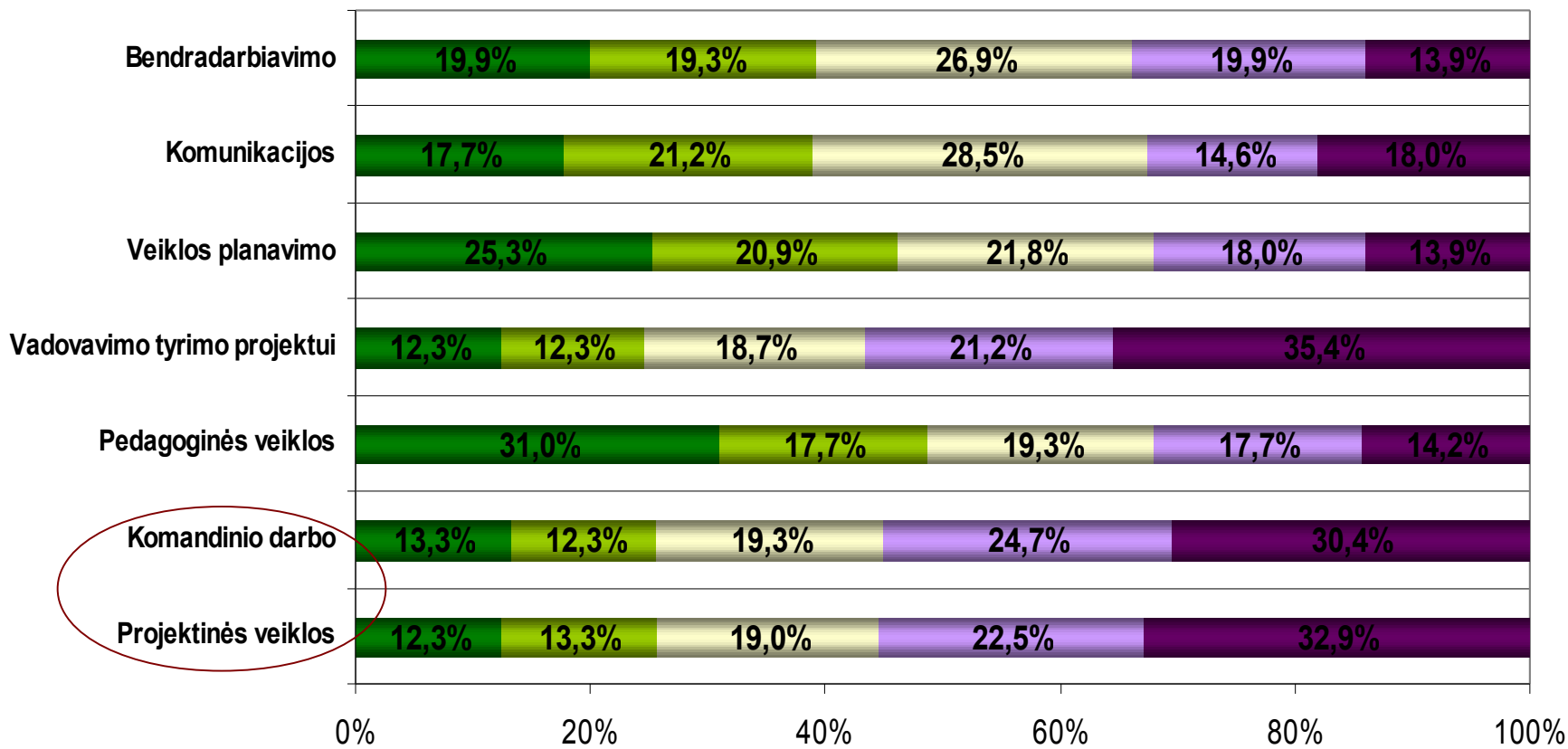
EF, FSF, IF ir TF apklausoje dalyvavę doktorantai dažniau nei kitų fakultetų doktorantai nurodė nesutinkantys su šiuo teiginiu apie mokslinį vadovą;

- Daugiau metodinės pagalbos sulaukia 1 ir 2 studijų metų doktorantai;
- Dieninėje studijų formoje studijuojantys dažniau nurodė, jog mokslinis vadovas padeda jiems naudoti kitus išteklius, galimybes ir socialinius tinklus;
- Palankiau teiginius apie mokslinį vadovą vertina biomedicinos, fizinių, technologijos mokslų srities doktorantai;

IV. Bendrųjų kompetencijų ugdymas

Kompetencijos

■ Labai ugdoma ■ Ugdoma ■ Nei ugdoma, nei neugdama ■ Neugdoma ■ Visiškai neugdoma

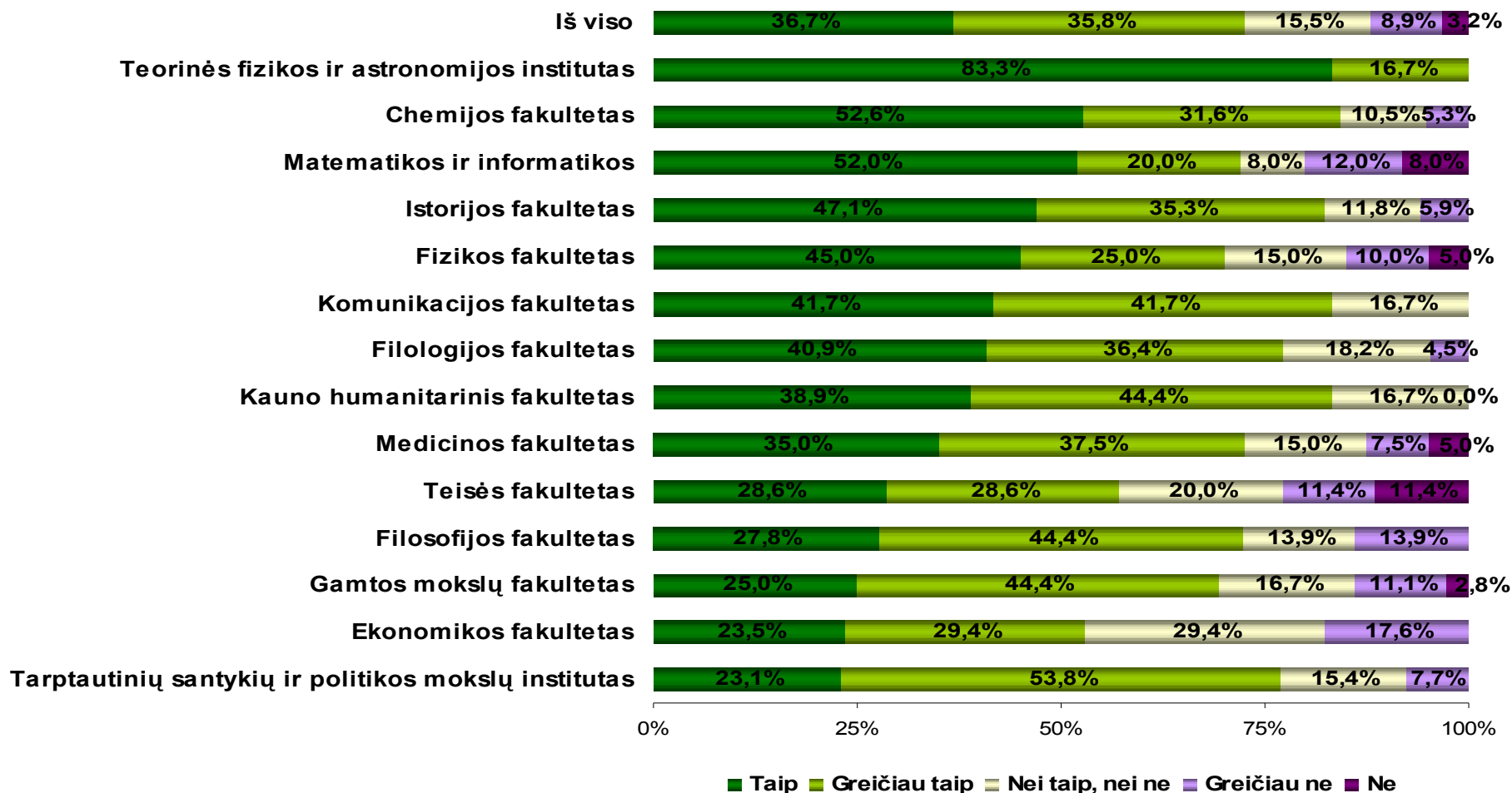
Bendrųjų kompetencijų ugdymo aplinkos

Problema	Pasiūlymai
1. Pedagoginės veiklos igūdžių stoka	1. Atnaujinti ‘jaunojo lektoriaus mokyklą’
2. Mokslinės mąstysenos ir akademinės kalbos formavimasis	2. Suburti doktorantų vadovų klubą dalintis gerąja vadovavimo doktorantams patirtimi
3. Vadovų nepakankamas pasirengimas vadovauti	

Bendras pasitenkinimas doktorantūros studijomis

Ar Jūs bendrai esate patenkintas/-a doktorantūros studijomis?

Diskusinės išvados

1. Doktorantūros studijų ir tuo pačiu doktoranto nepakankamai tvari integracija į katedros mokslinės veiklos lauką;
2. Prisodrintos įvairiomis studijų ir bendradarbiavimo veiklomis mokslinės aplinkos doktorantui kūrimo problemiškas ir partnerystės su mokslinius tyrimus atliekančiomis organizacijomis stoka;
3. Poreikis keisti grįžtamojo ryšio biurokratinę prasmę, sustiprinant kokybinius iki-atestacinius etapus, kurie vykėtų mokslinės diskusijos aplinkoje;
4. Bendrųjų kompetencijų ugdymo integravimas į doktoranto veiklą studijų ir disertacinio darbo rengimo metu, į(si)traukiant į katedros mokslinę aplinką.